

бярэзка №8

№8/2021 (1119)

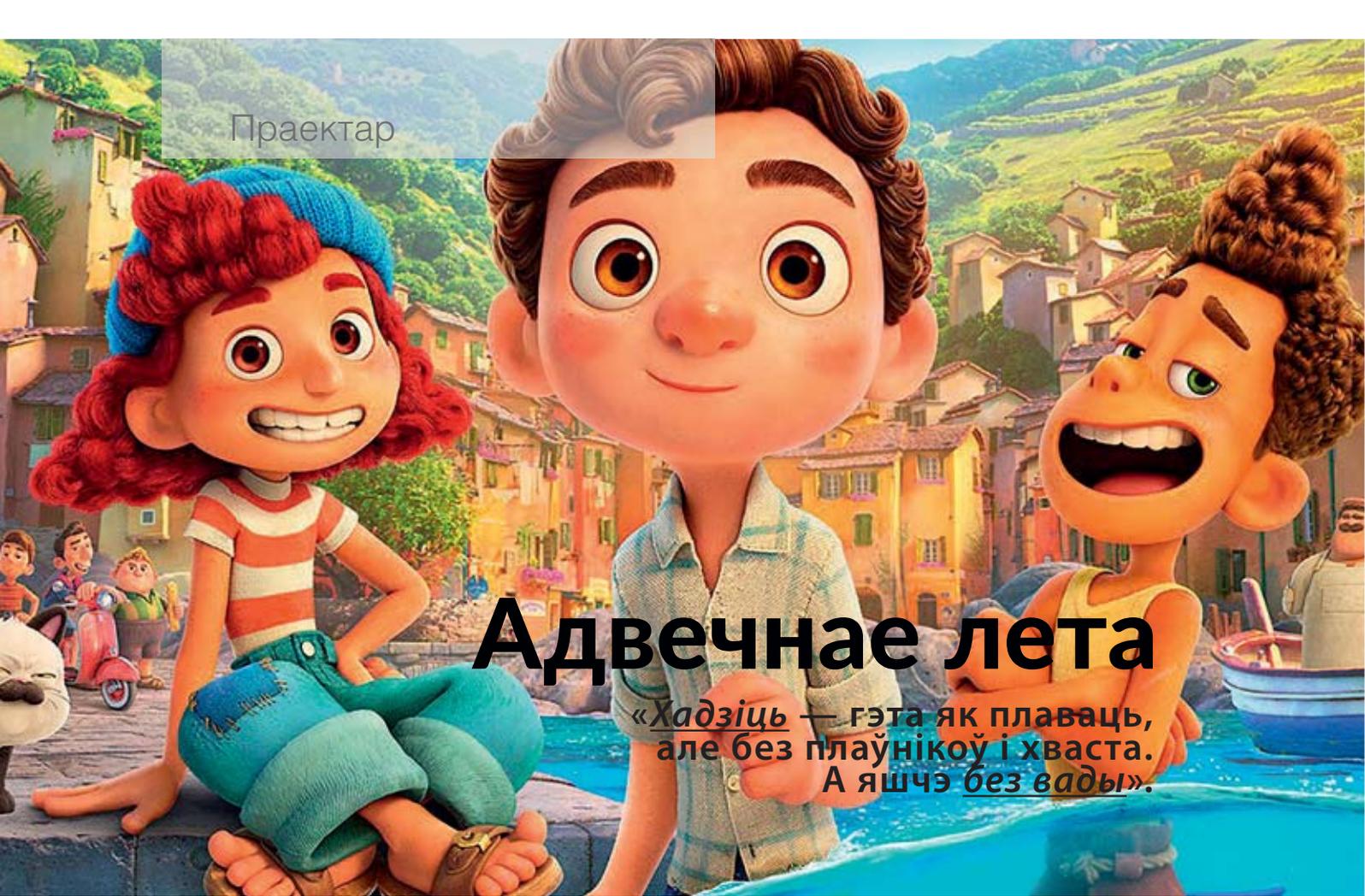
ISSN 0320-7579

А мне вась дзед яшчэ казаў, калі ты не ведаеш, што рабіць са сваім жыццём — табе трэба сустрэць світанак каля мора. Гэта будзе так цудоўна, што думаць ты зможаш толькі пра тое, што для цябе сапраўды важна. Вось гэта і трэба рабіць. Калі ты ў гэты самы момант нешта для сябе ўсвядоміў, так і трэба паступаць.

Марына Маціс «Бязважкасць»

Праектар

Адвечнае лета

«Хадзіць — гэта як плаваць, але без плаўнікоў і хваста. А яшчэ без вады».

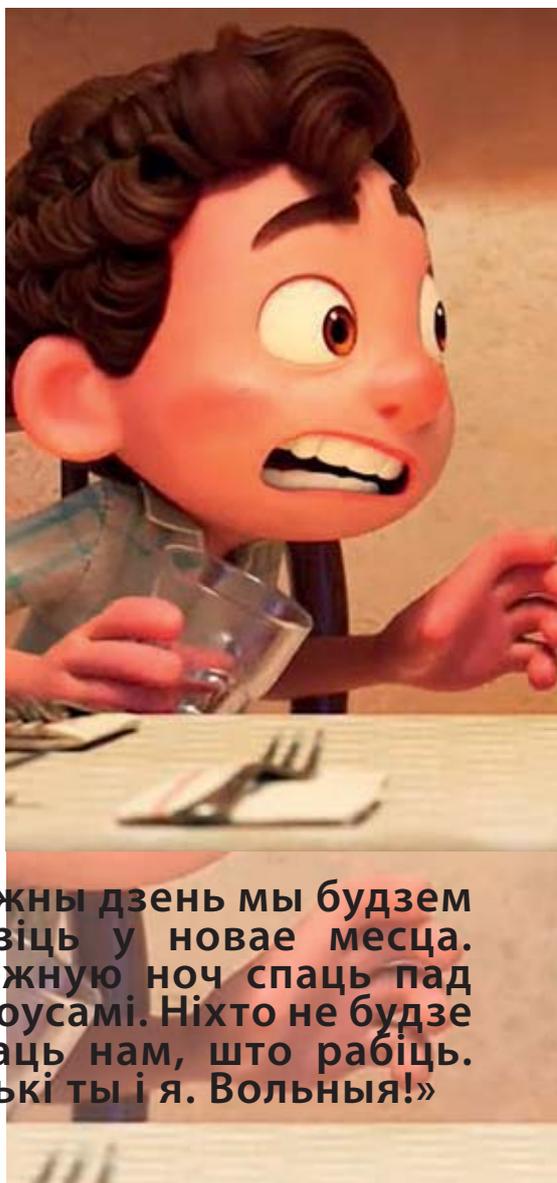
«Лука» — гэта новы мультфільм ад культавай студыі Pixar, якая падаравала нам такія шэдэўры, як «Тачкі», «Карпарацыя монстраў», «У пошуках Нэма», «Валі» і шмат чаго яшчэ. Таму можна было здагадацца, што наступны іх праект будзе як мінімум цікавым. «Лука» дакладна больш чым цікавы: ён па-мастацку прыгожы і такі летні, што, здаецца, нават зімой зможа сваім вайбам зрабіць надвор'е цяплейшым.

Па сюжэце хлопчык Лука жыве са сваёй сям'ёй на дне мора. Чаму на дне? Бо яны не людзі, а марскія пачвары, якія насамрэч нічым, акрамя знешняга выгляду, не адрозніваюцца ад людзей. Маюць сем'і, хатнюю гаспадарку і проста жывуць. Лука звычайны пастух хатняй рыбы, які марыць пра вялікія прыгоды. Яго бацькі не падтрымліваюць памкненні сына, бо лічаць, што надводны свет небяспечны і лепей Луцэ заставацца на мес-

цы. Адноўчы ён знаёміцца з Альберта — такім жа хлопчыкам-пачварай, які жыве на паверхні і адкрывае для Лукі вялікі зямны свет. Калі пачвары выходзяць з вады, яны ператвараюцца ў людзей і змяняюць сваю форму на пачварскую толькі калі на іх зноў трапляе вада. Таму Лука і Альберта ў выглядзе двух звычайных хлопчыкаў разам пачынаюць даследаваць жыццё людзей, а потым знаходзяць новых сяброў і выпадкова ўдзельнічаюць у вялікай гонцы Порта-Роса.

Галоўныя героі, па традыцыі, антыподы, якія добра дапаўняюць адзін аднаго. Альберта — самаўпэўнены лідар, які нічога не баіцца і гатовы на любую авантуру. Лука — спакойны і палахлівы паслядоўнік, які клапоціцца пра іншых. Але ў момант найважнейшага жыццёвага іспыту ролі змяняюцца: Лука разумее, што ён гатовы на любы самы смелы учынак

дзеля блізкага чалавека, а Альберта — што яго самаўпэўненасць і ўпартасць збольшага ахоўны механізм, а сам ён даволі эмпатычны чалавек, які перажывае вялікую асабістую трагедыю. А яшчэ ў іх ёсць сяброўка-чалавек Джулія: яскравая няўклюдка, якая прагне грамадскай справядлівасці і гатова змагацца за свае погляды, нават калі ўвесь свет супраць яе. Утраіх яны такія сябры-аўтсайдары, якія не тое каб упісваюцца ў свет вакол, але прымаюць адзін аднаго са сваімі дзіўнасцямі і недахопамі.

«Кожны дзень мы будзем ездзіць у новае месца. І кожную ноч спаць пад анчоусамі. Ніхто не будзе казаць нам, што рабіць. Толькі ты і я. Вольныя!»

Дарэчы, у «Луцэ» шмат чаго закладзена з жыцця яго стваральніка — Энрыка Касароса. Ён усё дзяцінства правёў у Італіі і шмат часу адчуваў сябе аўтсайдарам. І ў яго, як і ў галоўнага героя, быў сябр Альберта, які паказаў яму вялікі і цікавы свет.

Гэта вельмі клёвая гісторыя пра тое, як дабрыня перамагае ўсе адрозненні. Лука і Альберта сябруюць з чалавекам Джуліяй, якая не ведае, што яны марскія пачвары. І тут трэба ўдакладніць важны момант: тата Джуліі, як і шмат іншых жыхароў Порта-Роса, палюе на такіх, як яны. Бо людзі баяцца тых, хто ад іх адрозніваецца, і лічаць, што раз яны выглядаюць як пачвары, то лагічна падумаць, што яны небяспечныя істоты і хочуць знішчыць усіх людзей. Але Джулія знаёмая з Лукой і Альбертам: яна размаўляла з імі, гуляла і сябрвала, яна ведае, што яны добрыя. І калі іх таямніца раскрываецца, Джулія, хоць і здзіўляецца, але прымае іх. Бо яны ў першую чаргу яе верныя сябры. Галоўнае, які ты чалавек, а не як ты выглядаеш!

У мультфільме ёсць суперсцэна, у якой (спойлер!) Лука і Альберта перамагаюць у гонцы Порта-Роса, але на іх трапляюць кроплі дажджу, і ўвесь горад бачыць, што яны пачвары, а не проста хлопчыкі. Спачатку ўсе моцна пужаюцца, але тата Джуліі, які, нагадаваю, палюе на марскіх пачвар, кажа, што гэта проста Лука і Альберта, якіх ён ведае і паважае. Нічога, што яны такія, галоўнае, што яны добрыя сэрцам і ўсе жыхары Порта-Роса гэта ведаюць. Хоць у мультфільме і прагаворваецца, што хапае гэтага не ўсім і ў больш вялікіх месцах заўсёды будзе хтосьці, хто не захоча іх прымаць. Галоўнае, што людзі, якіх ты любіш, цябе прымаюць, а астатняе дадасца.

«Лука» — гэта мультфільм, пасля

«Ты ніколі не будзеш адзін. Кожны раз, калі ты будзеш скакаць з абрыву ці казаць Бруна, каб ён адчапіўся, разам з табой буду я».

якога моцна хочацца паехаць на якое-небудзь мора, лепш за ўсё на італьянскае. Дзеянне адбываецца ў прыбрэжым італьянскім горадзе Порта-Роса, які паказаны з вялікай цеплынёй і любоўю: ён маленькі, але светлы і ўтульны, там шмат прыгожых маленькіх вулачак, каляровых домікаў, паўсюль гучыць меладычная італьянская мова, а жыццё ідзе павольна і прыемна. Ну проста рай на зямлі, у які моцна хочацца як мінімум трапіць, а як максімум перабрацца. Карціна мае вайб, які настройвае на адпачынак у цёпрых краінах, і я не тое каб супраць!

Бясспрэчна, трэба адзначыць і мастацкую прыгажосць гэтага мультфільма, бо яна, канешне, моцная. Некалькі разоў злавіла сябе на тым, што заліпаю на тое, як эстэтычна і старанна прамаляваны спагэці, якімі вячэраюць галоўныя героі. А якія там краявіды! Як з паштовак! Дарэчы, мне падабаецца, што мастакі трымаюць баланс паміж тым, каб маляваць мілыя і рэалістычныя штукі. Напрыклад, героі і іх жывёлы намаляваны больш міла, чым рэалістычна, а горад Порта-Роса і прырода — больш рэалістычна. Гэта робіць свет мультфільма адначасова рэальным і фантазійным, каб мы бачылі, што гэта гісторыя мае кропкі сутыкнення і з нашым жыццём. Кожны кадр гэтага мультфільма прасякнуты цеплынёй і светам, якія ствараюць атмасферу ідэальнага лета ў Італіі.

Часам, калі лета заканчваецца, хочацца, каб яно заўсёды было з табой. Не з таго боку, каб заўсёды было сонечна і цёпла (хаця, гэта таксама было б клёва), а з боку нейкай унутранай свабоды і радасці ад яе. Хочацца, каб гэты настрой ніколі не знікаў і заставаўся дзесьці як застылае імгненне, у якое можна вяртацца зноў і зноў. Дык вось, «Лука» — гэта і ёсць гэтае застылае імгненне. Кавалачак адвечнага лета, які заўсёды прыемна мець пры сабе.

Прыемнага прагляду!

Антаніна Бабіна

Сон жніўня

«Апошні месяц лета нагнаў расслабленыя розумы імкліва», — так напісаў бы ў сваёй прозе хто-небудзь з вялікіх аўтараў. На самай справе жнівень, як і ўсе месяцы да, прыйшоў у свой час і ў свой дзень. Проста мы занадта захопленыя асобнымі часткамі жыцця, каб заўважыць жыццё цалкам. І я ўжо не ведаю, добра гэта ці дрэнна.

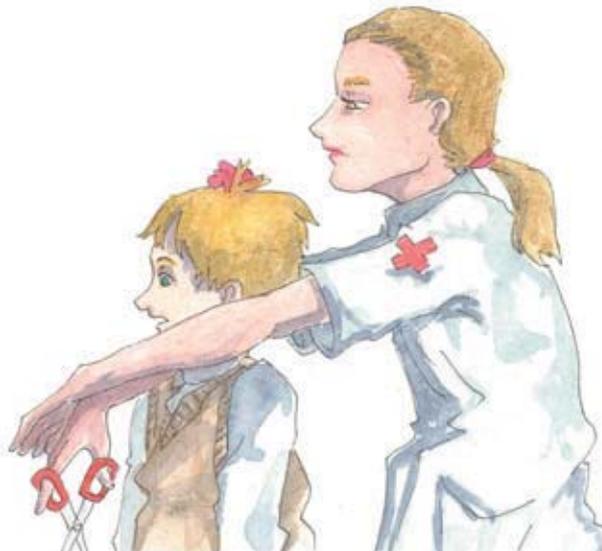
У такія моманты, калі лета падыходзіць да канца, заўсёды з'яўляецца настальгія. Па паху і колеры яна ўжо занадта нагадвае будучую восень. І ўсё ж восенню я не сумую. Проста ўспамінаю школьныя гады. І разумею цяпер, што мне хочацца нечым падзяліцца з вамі, пакуль яшчэ школьнікамі. Гэтая памятка дапаможа вам палепшыць навучальныя будні і не забыцца ў мітусні пра час для сябе каханага.

Тэкст: Паліна Каралева
Аўтар ілюстрацый: apollo_illinaria

Пачнем з класікі. **СОН ЗАЎСЁДЫ ВАЖНЕЙШЫ.** І ежа, дарэчы, таксама. Гэта я разумею цяпер, калі за плячыма куча недарэчных гісторый. Былі часы, калі зімой я праязджала школьны прыпынак, задрамаўшы ў цёплым, хоць і душным аўтобусе. Яшчэ больш гісторый здаралася з аднакласнікам Ванем. Той жа зімой, быў выпадак, ён заляцеў у клас як жах на крылах ночы. Увесь раскудлачаны, з зубной пастай на твары. Расчосвалі Ваню мы ўсім класам, а потым яшчэ цэлы дзень назіралі яго рознакаляровыя шкарпэткі. Гэта цяпер шматколернасць — модна. Падчас маёй школы ўсе былі крыху сціплейшыя.

Яшчэ адна гісторыя з валасамі здарылася з хлопчыкам Лёшам. Лёша быў маленькі, далікатны, але вельмі гучны. Як магніт ён прыцягваў дрэнныя адзнакі і непрыемнасці. Адно, магчыма, вынікала з іншага. Так, аднойчы Лёша вярнуўся ў клас з гумкай на макаўцы. Халодная вада, спробы аддраць, адцерці, адляпіць... Зноў разам мы спрабавалі паправіць сітуацыю. У выніку здаліся, адвялі Лёшу да медсястры. А тая, бессардэчная жанчына з кароткай прычоскай, адрэзала клок бландзіністых валасоў без шкадавання. Адсюль наступны ўрок: **НЕ ЗДАВАЙСЯ.** Мы б пазбавіліся ад жуйкі, калі б не паляніліся. І Лёша б не плакаў.

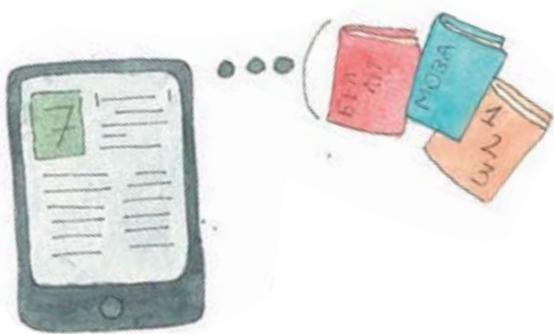

Думаю, у наступным правіле / парадзе мяне б падтрымала аднакласніца Аня. **РАЗБІВАЙЦЕ ВЯЛІКУЮ ПРАЦУ НА ЧАСТКІ.** Гэта тое ж, што вырашаць праблемы па меры іх паступлення. Калі ты выконваеш заданні загадзя, не чакаеш пятніцы, каб забіць усе выходныя на ўрокі, то жыццё становіцца весялейшым і прасцейшым. На жаль, Аня зразумела гэта не адразу. Яе немагчыма было выцягнуць на вуліцу: з суботы па нядзелю яна разграбала назапашаныя задачы. І многае, скажу я вам, прапусціла.

Напрыклад, Аня не ўбачыла, як мясцовы Арлекін Вова практыкуе танец з палкамі. Вова быў майстрам у плане новых забаў і гульняў. Менавіта яму варта сказаць дзякуй за вясёлыя перапынкі, якія выдатна разгружалі пасля звычайнага ўроку або сур'ёзнай кантрольнай. Тут наступны савет — **АДРЫВАЙЦЕСЯ АД ПРАЦЫ, РАБІЦЕ ПЕРАПЫНКІ І ЗАЙМАЙЦЕ ГАЛАВУ НЕЧЫМ ЛЁГКІМ.** Быць бесклапотным важна. Нават для таго, каб захаваць у сабе дзіця.

Памятаеце Лёшу? Той самы, хто плакаў у прыбіральні праз бландзіністыя кучары. Так, той, у якога не ладзіліся стасункі з адзнакамі. Дык вось, Лёша апынуўся кемлівым хлопцам, які шмат чаго дамогся цяпер, у дарослым жыцці. **АДЗНАКІ НІЧОГА НЕ КАЖУЦЬ.** Магчыма, вам проста патрэбны іншы падыход у навучанні. Ці заўважалі вы за сабой, што на ўроках пэўнага настаўніка вы схопліваеце інфармацыю лепш? Вось тут-та і яно. Не апускайце рукі з-за недавальняючай адзнакі. Вы заўсёды можаце стаць лепшым ці лепшай. Гэта, дарэчы, і адрознівае чалавека ад жывёлы: у яго заўсёды ёсць выбар. Як мінімум, паміж дзвюма пазіцыямі.

Што таксама важна, дык гэта не націць з сабой усе падручнікі адразу. Банальна, але дамоўцеся з суседам па парце, хто і што нясе ў гэты дзень. А яшчэ лепш **ВЫКАРЫСТОЎВАЙЦЕ ГАДЖЭТЫ ДЛЯ САМАДАПАМОГІ І РАЗВІЦЦЯ.** Электронная кніга — найлепшае адкрыцце, якое я зрабіла на зрэзе свайго школьнага жыцця. Ды і смартфон можна выкарыстоўваць не толькі для прагляду забаўляльнага кантэнту. На тым жа ютубе шмат каналаў, дзе займальна распавядаюць пра самыя сумныя рэчы ў свеце.

УДЗЕЛЬНІЧАЙЦЕ Ў ШКОЛЬНЫХ МЕРАПРЫЕМСТВАХ. Гэта мой нялюбы пункт. Прынамсі, так было калісьці. Цяпер я шчыра заклікаю вас дзяліць успаміны з аднакласнікамі і рабятамі з паралелі. Любая творчая дзейнасць — ваша развіццё. Для мяне ўжо ў 10 класе адкрыццем стаў школьны КВЗ. Прызнацца шчыра, пасля таго, як з 9 многія сябры і знаёмыя перайшлі ў іншыя школы або ліцэй, я адчувала спусташэнне. І вось каманда КВЗ стала аддушынай. Яна дапамагла мне не толькі працягнуць да выпускнога, але і разнастаіла жыццё па поўнай праграме. Тое, што выглядае не вартым і дылетанцкім, можа апынуцца чымсьці каштоўным. Наогул менавіта з хлопцамі з КВЗ я да гэтага часу маю зносіны лепшыя, чым з некаторымі аднакласнікамі.

Па ўсіх маіх парадах і гісторыях можа здацца, што я вар'яцкі любіла школу і мару вярнуцца ў той час. Лухта гэта ўсё. Кожны этап жыцця добры, важны і робіць з нас нас будучых. Школу я не любіла за многае, але за многае тыя ж часы мне былі сімпатычныя. Прынамсі, вучэбны час падараваў мне найлепшага сябра, з якім мы вось ужо вечнасць разам. Я жадаю і вам пранесці праз гады нейкі школьны ўспамін, рэч або чалавека. Каб у галаве засталася метка, і вы заўсёды маглі вярнуцца хоць бы думкамі ў маладосць.

А пакуль зрабіце ўсё, каб ваша маладосць была лягчэйшай. А пра вольны час паклапоцімся мы — «Бязрозка»!

Кантэнт па-беларуску

Зараз на старонках інтэрнэту можна знайсці шмат разнастайнай інфармацыі: і відэа, як прыгатаваць дранікі, і мемы пра надвор'е, і адукацыйныя нататкі. Але адзіная праблема: жадаем больш кантэнту на беларускай мове! Калі ў вас такі ж запыт, тады бярыце свой гаджэт і шукайце цікавыя беларускамоўныя каналы і старонкі з нашай падборкі.

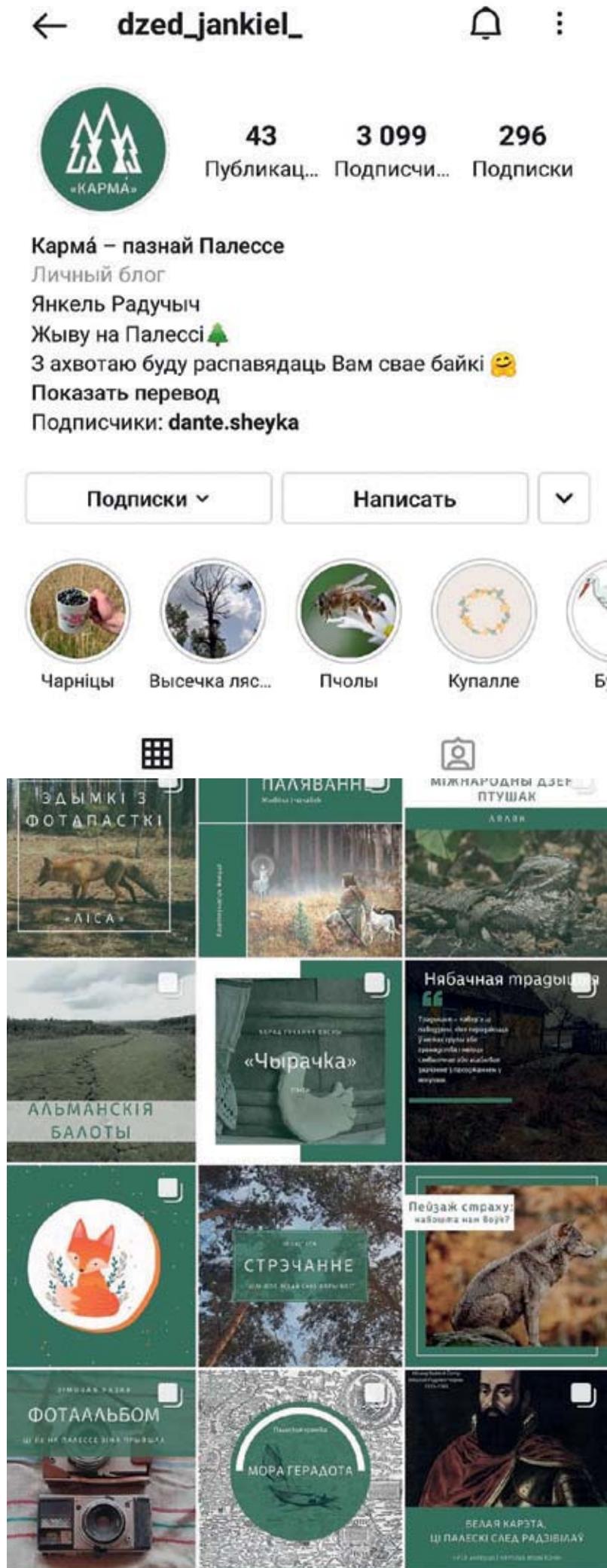
YouTube:

Гульні ў Квадраце — гэта канал для аматараў камп'ютарных гульняў. Аўтар здымае кароткія відэа з рэлізамі гульняў, якія выйдуць у наступным месяцы, а таксама невялікія агляды ўжо апрабаваных ім гульняў або доўгія (часам па тры-чатыры гадзіны) лэтсплэі. На гэтым канале яшчэ не шмат падпісчыкаў, аднак, калі вы неабыяковыя да гульняў і беларускай мовы, вам адназначна там спадабаецца.

Instagram:

@dzed_jankiel_ — асабісты блог Янкеля Радучыча, які жыве на Палессі і распавядае на старонцы пра флору і фаўну Беларусі. Можна знайсці пасты пра жывёл: цікавыя факты, легенды, нейкія гісторыі пра іх, здымкі з фотапасткі. Таксама блогер паказвае дзіўныя краявіды і распавядае пра іх, напрыклад, Тураўскі луг, Альманскія балоты, раскрывае карысныя якасці раслін. Янкель тлумачыць сэнс і гісторыю беларускіх свят і традыцый, з'яў і падзей: упрыгожванне крыжоў, гісторыя палескай хатыні, факты пра паляванне і г. д.

@belarusian_monsters — цікавая старонка з незвычайнай тэматыкай — беларуская народная дэманалогія. Кожны пост — гэта замалёўка аўтара старонкі нейкага нячысціка і апісанне яго чароўных сіл, выгляду, месца абывання. Асцярожна, персанажы

сапраўды жудасныя! Але ж вельмі цікавыя. У актуальных гісторыях усе нячысцікі пасартаваны па месцы абывання, таксама там ёсць цікавая тэчка з міфічнымі і крыху жудаснымі скетчамі.

@lohkaja_mova — гэта адукацыйная старонка, дзе ў кожным пасце змешчана тлумачэнне нейкага беларускага слова: яго сэнс, правапіс, ужыванне. Таксама змешчаны некаторыя граматычныя, сінтаксічныя, акцэнталагічныя правілы, правільны пераклад у кантэксце, цытаты, тэсты, фразеалагізмы. Гэта магчымасць пашырыць свой слоўнікавы запас, змарнаваўшы хвіліну на дзень.

Тыток:

@aksanapb — старонка выкладчыцы факультэта журналістыкі БДУ Аксаны Бязлепкінай-Чарнякевіч. Яна распавядае пра беларускую мову і літаратуру: пра гісторыю, асобных пісьменнікаў і паэтаў, асобныя творы, з’явы ў мове і літаратуры і іншыя цікавыя пытанні, якія ўзнікаюць у яе падпісчыкаў, напрыклад, дзе чытаць беларускую літаратуру ў інтэрнэце ці што рабіць, калі баішся размаўляць на трасянцы. Шмат цікавых фактаў, якія ў інтэрнэце і падручніках вы не знойдзеце.

@mova_4_u — гэта старонка беларускага повара, які спачатку перакладаў на беларускую мову некаторыя кулінарныя моманты, а зараз здымае відэа з перакладамі слоў рознай тэматыкі. Робіць ён гэта весела, смешна і цікава.

Telegram:

Белліт — самі аўтары канала называюць яго «чытацкім дзённікам». Насамрэч нататкі даволі падобныя на тыя, што пішуць у дзённіках. У канала ёсць некалькі рубрык: #літ_агляд, дзе, як вы здагадаліся, можна прачы-

таць агляд на беларускія кнігі (часцей за ўсё змяшчаюць сучасную беларускую літаратуру); #беларусьлітаратуры, дзе прапанаецца замежная літаратура, у якой згадаецца Беларусь; #моўная_хвілінка, дзе аўтары канала паказваюць памылкі ў кнігах і тлумачаць, як правільна. Таксама на канале змешчаны цытаты беларускіх пісьменнікаў і паэтаў, некаторыя факты пра іх жыццё. А яшчэ каманда канала робіць падкасты з беларускімі літаратуразнаўцамі, супрацоўнікамі выдавецтваў, пісьменнікамі і ўсімі, хто мае дачыненне да мовы і літаратуры.

Крысціна Дубаўцова

@mova_4_u

814 Подписки 3238 Подписчики 35.5K Лайки

Страшней, чым скачыць з парашутам

Скачок у невядомасць

Думаеце, што скачок з парашутам — самае страшнае выпрабаванне ў жыцці? Зусім не. Лаура Мухатжанав

Караганда — родны горад нашай гераіні, з якога яна пачала свой шлях сталення. У яе быў выбар: паступіць на факультэт журналістыкі ў Мінску ці за-стацца ў Казахстане, дзе яна прайшла ў архітэктурны на бюджэт. Лаура пры-знаецца, што архітэктурная справа заўсёды яе прыцягвала, але яна абра-ла журналістыку ў Мінску. Зараз Мінск для Лауры — гэта другі дом, у якім заўсёды ўтульна і цёпла.

— **Чаму ты пераехала ў Мінск?**

— З самага дзяцінства я хацела пераехаць, таму што мне падабаецца падарожнічаць. Бацькі казалі, што ў Казахстане не вельмі добрая аду-

ведае гэта не па чутках. У 18 гадоў дзяўчына пера-ехала з Казахстана, каб паступіць ва ўніверсітэт у Мінску і стаць самастой-най асобай.

кацыя, але я з імі нязгодная да гэ-тага часу. Сказалі, што ў Расіі Піцер і Масква — гэта адзіныя месцы, дзе можна навучацца, але там занадта дорага. У Еўропе мне прыйшлося б страціць год, каб вывучыць мову, гэта таксама грошы. Мая знаёмая на той момант ужо выпускалася і параіла мне паступіць сюды, у БДУ на жур-

фак. Але самае цікавае, што як толькі яна выпусцілася, то адразу паехала да нас, у Алматы, куды я спачатку хацела паступаць.

— *Як ты падтрымліваеш сувязь са сваімі роднымі?*

— Звычайна мы маем зносіны ў сацсетках, дасылаем адзін аднаму фатаграфіі. На першым курсе я прыязджала да іх два разы на год — першы раз зімой на месяц, а потым, калі пачалася пандэмія, я з'ехала на два з паловай месяцы. Гэта было вельмі крута. У гэтым годзе атрымаецца з'ездзіць толькі ў жніўні, на жаль. Вельмі сумую па доме.

— *Як праходзіла падрыхтоўка да паступлення?*

— Падрыхтоўку я пачала толькі ў сакавіку (у год паступлення), калі зразумела, што пераеду ў іншую краіну. Я нават не ведала, што такое ЦТ, творчыя іспыты. Мне прывезлі падручнікі з Беларусі, і я здавала экзамены як беларуска, пры тым што ў журналістыцы я была поўны нуль. Дзіўна, але я нават нармальна здала ЦТ: усё вышэй за 50 балаў, з улікам таго, што я нават не ведала, што такое руская мова і журналістыка ў цэлым. Думаю, калі б я пачала рыхтавацца за год-паўтара да пачатку навучання, то змагла б паступіць на бюджэт.

— *Ці цяжка ўлівацца ў новы калектыў?*

— На самым пачатку было складана. Я толькі прыехала ў новую краіну, дзе ў мяне не было ні сваякоў, ні сяброў — абсалютна нікога. Я была адна, гэта было цяжка. Мая сацыяльная актыўнасць пачала мяне рухаць, і я імкнулася больш з усімі вадзіцца. Гэта было для мяне выратавальнае кола. Калі вы прыязджаеце, абсалютна нікога не ведаючы, лепш не замыкацца ў сабе. Трэба шукаць нейкія сустрэчы, лю-

дзеі, каб было лягчэй, каб было, з кім пагутарыць. Быць аднаму — вельмі цяжка, асабліва калі ты не ведаеш ні горад, ні краіну, ні менталітэт.

— *Ці падабаецца інтэрнатнае жыццё?*

— Так, гэта ж сапраўднае студэнцтва! Да таго ж, здымаць кватэру дорага. Замест гэтага я лічу за лепшае збіраць на тое, што мне патрэбна. Падзарабляю ў кавярні, гнуткі графік не шкодзіць вучобе. Хацелася б стаць больш фінансава незалежнай.

— *Якія ўяўленні склаліся пра вучобу за два гады?*

— Журфак на самай справе вельмі шмат мне даў у плане досведу і людзей. Гэта той факультэт, дзе ты становішся асобай і можаш спазнаць сябе. Ёсць рэальная магчымасць прабіцца і чагосьці дасягнуць.

У Мінску мне падабаецца тое, што мяне акружае. Асабліва людзі. Я б нават сказала, што большая частка маіх блізкіх цяпер знаходзіцца ў Беларусі.

— **Па чым ты сумуеш больш за ўсё, чаго няма ў Беларусі?**

— Можа быць, гэта банальна, але мне вельмі падабаецца хатняя ўтульнасць, таму што мне яе не хапае. Я люблю прыязджаць на кватэру да сяброў проста пасядзець, пагаварыць — для мяне гэта райскае месца, таму што я вельмі сумую па доме. Сумую па казахскіх стравах, вельмі люблю баўрсакі — гэта такія булчкі з цеста. Яны цяжка гатуюцца, а мае бацькі ўмеюць іх рабіць па-асабліваму. Тут я такога нідзе не сустракала. На гатаванне трэба выдаткаваць цэлы дзень, а ў інтэрнаце гэта зрабіць нерэальна.

— **А што, наадварт, ты знайшла толькі тут?**

— Гэта досвед, класныя знаёмствы, весялосць, вядома! Я навучылася расстаўляць прыярытэты. І ў гэты момант у мяне ў прыярытэтах любімая справа, якой я гатовая займацца 25/8, і блізкія людзі, якія заўсёды прыйдуць на дапамогу.

— **Што акрамя вучобы цябе захапляе?**

— Я з самага дзяцінства люблю фільмы, і хацела б звязаць з гэтым сваё жыццё. Мне было цікава глядзець не толькі фільмы жанру экшн, але і гістарычныя дакументалкі, раннія працы XX стагоддзя. Для мяне гэта цэлае мастацтва. Паступова я стала разбірацца ў кіно, паглыбляцца ў гэтую сферу. І вось на змену тэарэтычным ведам я паступова вучуся і практыцы. У вольны час я альбо пішу сцэнары, альбо дапамагаю на здымках. Бывае, што гэта доўжыцца некалькі дзён. Аднойчы ўсёй групай не спалі 18 гадзін. Гэта бывае рэдка, але метка. Я б з за-

давальненнем пайшла працаваць у сферу мантажу, пісаць кінасцэнары, але для гэтага патрэбна нейкая база.

Але самае «дзіўнае» маё захапленне — скачкі з парашутам. Упершыню ў жыцці я скокнула з 800 метраў. Да гэтага некалькі месяцаў вучыла тэорыю. Я разумею схему скачкоў, ведаю віды парашутаў, умею іх збіраць і разбіраць. Напэўна, гэта самае крутое, што я рабіла апошнімі гадамі. Мне б хацелася працягваць, але для гэтага трэба здаваць дарагія аналізы і купляць абсталяванне. У будучыні планую вярнуцца і займацца гэтым прафесійна.

Ніякія вышыні не параўнаюцца з сумам па родным доме: пераехаць у зусім іншае асяроддзе, змяніць гадзінны пояс і спрабаваць адаптавацца ў нязвыклым месцы страшней, чым скокнуць з парашутам. Але Лаура не баіцца пераадолюваць цяжкасці. У гэтым дапамагаюць і блізкія людзі, якіх яна знайшла ў новым месцы. Любыя цяжкасці можна пераадолець, калі верыць у сябе і ў свой поспех!

Валянціна Кавальчук

Батанічная экскурсія з дастаўкай на ўрок

Тое, што мы збіраліся наведаць як звычайную працоўку для «Апошняй парты», апынулася найцікавейшай экскурсіяй па самай незвычайнай тэрыторыі. «Бязрозцы» давялося пабываць на адкрытым уроку па біялогіі ў гімназіі № 43 г. Мінска.

Сустрэліся мы з вучнямі і настаўніцай Аленай Васільеўнай Сяржантавай адразу ля прыгожых клумб наўкол гімназіі. Урок, зразумела, праходзіць у гульнявым фармаце. Нам распавялі правілы: трэба падзяліцца на тры каманды, кожная атрымае карткі з малюнкамі і назвамі раслін. Усе гэтыя расліны ёсць недзе на тэрыторыі гімназіі. Трэба адшукаць і пазнаць усе свае расліны, пакуль настаўніца вядзе клас па тэрыторыі і распавядае пра навакольную прыроду: то дае падказкі, то адцягвае пытаннямі.

Каляровыя карткі адразу спадабаліся вучням, як і назвы некаторых раслін: фаварытам стаў язмін («чубушник» па-руску). А што за язмін ды дзе ён тут расце? Вось мы зараз і паспрабуем даведацца!

Алена Васільеўна павольна вядзе нас уздоўж клумб ды газонаў, распавядаючы розныя цікавосткі:

— Глядзіце, петуніі, сям'я паслёнавых. Гэтая сям'я вам добра вядомая, бо да яе адносіцца бульба: у бульбы амаль такія ж кветачкі, толькі меншыя.

Але ж за гэтым трэба не забывацца на сваё заданне. «Ну, што, можа хто ўжо знайшоў сваю расліну?» — прыгадвае настаўніца. Вучні азіраюцца, называюць некалькі варыянтаў і нарэшце знаходзяць самшыт, кусцік з дробнай цёмна-зялёнай лістотай:

— Правільна. Ці сустракаецца ён у дзікай прыродзе ў Беларусі? Не, гэта жыхар Міжземнамор'я, вечназялёны кустарнік. Далей глядзіце на газон, тут ё травяністая расліна.

Нехта знаходзіць маленькія белыя кветачкі на тонкіх сцяблінках:

— Так, гэта стрэлкі («пастушыя сумка»), пакажыце. Мы бачым тут і кветкі, і плады адначасова, стрэлкі «даюць ураджай» да чатырох разоў на год. Да таго ж расліна лекавая, але збіраць яе ў горадзе нельга, канешне. Вось дзьмухавец, таксама, дарэчы, лекавы. Што яшчэ?

А побач і расліна з гладкімі і халоднымі зверху ды мяккімі і нібы цёплымі знізу лістамі:

— Малайцы, знайшлі падбел («мать-и-мачеха»). Што вы пра яго ведаеце?

Адна з вучаніц бойка распавядае, што лацінская назва падбела *tussilago* даслоўна азначае 'які прагнае кашаль', што распавядае пра вядомае прымяненне расліны. Вось гэта веды!

Хутка знаходзяць клён, ліпу, рабіну. А вось наконт бярозы на тэрыторыі гімназіі ўзніклі пытанні. Алена Васільеўна ўсміхаецца: няўжо ніколі не бачылі? Для гімназіі ёсць дакладна адно, але вартае дрэўца. Калі мы нарэшце яе знаходзім, вучні здзіўляюцца, як гэта ніхто яе раней не заўважаў.

Знаходзім спірэю японскую, пеларгонію, побач — елку, герань дзікарослую і сапраўдную. Алена Васільеўна дапамагае пазнаць айву. Раптам настаўніца з загадкавым выглядам падыходзіць да нейкай расліны:

— А гэты кустарнік ёсць у каго?

Праз некалькі секунд мітусні з карткамі клас хорам выдае: «чубушнік!». Дык вось ён які!

— Яго называюць «садовым язмінам», хаця расліна крыху іншая. Пахне гэтак жа смачна, толькі ў гарбату дадаваць нельга.

Пахне сапраўды неверагодна.

— Вось нівяннік, які не зусім правільна называюць рамонам. Прыгадайце, — Алена Васільеўна паказвае на адну з раслін, — гэта адна кветачка ці суквецце?

Вучні ўпэўнена адказваюць, што адзін рамонак-нівянік — гэта насамрэч цэлае суквецце малюсенькіх кветчак! Нічога сабе, то бок калі мы варожым «кахае — не кахае», то адрываем зусім не пялёсткі, а цэлыя кветкі!

Чым далей, тым больш спрытна каманды заўважаюць наўкол разнастайныя расліны з картак, што настаўніца толькі і паспявае збіраць ды распавядаць хутка пра тое, што пазналі рабяты:

— Касач сібірскі («ірис») — зразумела, адкуль. А ў Беларусі сустракаецца касач балотны жоўтага колеру. Барбарыс — дзе пра яго чулі? Канешне, барбарыс звычайны выкарыстоўваецца ў кулінарыі. Але ж тут барбарыс дэкаратыўны. Гэта

ў нас трыпутнік, яго таксама называюць «след белага чалавека», бо еўрапейцы прывезлі яго ў Амерыку.

Нарэшце мы даходзім да канца зялёнай зоны і на руках у вучняў не застаецца аніводнай карткі. Заданне паспяхова выканана!

Ці верыцца вам, што ўсё гэта мы пачылі і даведаліся, не выходзячы за плот гімназіі? Нам таксама дагэтуль не верыцца, але ж — факт. Усе гэтыя батанічныя цуды змяшчаюцца на добра дагледжанай, але звычайнага памеру тэрыторыі навучальнай установы. Патрабуецца ўсяго толькі такія добрыя экскурсаводы, як Алена Васільеўна, ды жаданне сапраўды прыглядзецца да навакольнага свету, каб пачыць так шмат!

Валянціна Красоўская

Праверка на вытрымку

Удзел у канферэнцыях па фізіцы стаў для мяне цікавым вопытам, і гэта тычыцца не толькі атрымання новых ведаў, якія выходзяць за рамкі школьнай праграмы. Падрыхтоўка да выступленняў стала для мяне праверкай на вытрымку і ўстойлівасць псіхалагічнага стану, бо як-ніяк стрэсу не пазбегнуць, не кажучы ўжо пра цяжкі груз адказнасці.

Думаю, варта распавесці ўсё па парадку. Большая частка падрыхтоўкі, вядома, кладзецца на твае плечы. Натуральна, ты можаш папрасіць у настаўніка дапамогі (і ты яе атрымаеш), але гэта твой праект, таму і працаваць табе. У інтэрнэце можна знайсці вялікую колькасць карысных рэсурсаў, каналаў, розных эксперыментаў па фізіцы. На пачатковым этапе гэта ратуе. Трэба выкарыстоўваць і падручнікі, навуковую літаратуру.

Далей пачынаецца карпатлівая праца: сартаванне навуковага матэрыялу, правядзенне доследаў, апрацоўка атрыманых вынікаў. На гэтым этапе неацэнная дапамога навуковага кіраўніка. Таццяна Яўгенаўна Максіменка заўсёды знаходзіць час, падказвае кірунак далейшага даследавання, справядліва ацэньвае вынік працы.

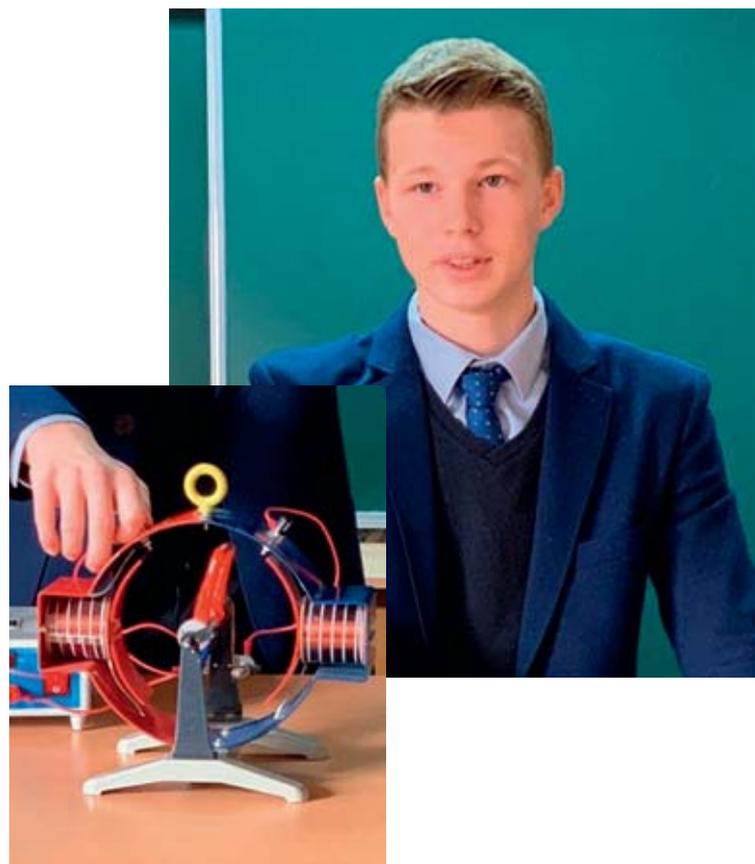
Калі цяжкі шлях падрыхтоўкі работы скончаны, перад табой ставіцца новая задача — абарона праекта. Заўсёды хвалюча выступаць перад аўдыторыяй, тым больш перад тымі, у каго не адна навуковая праца за плячыма. Як бы шмат тэарэм, формул, адказаў

на падступныя пытанні ты ні ведаў, усё гэта нямоцна дапаможа, калі ты няўпэўнены ў сябе. Звольнасць узяць сябе ў рукі, пакінуць сумневы ў мінулым, годна абараніць сваю працу — адна з умоў поспеху. Прызнанне тваіх паслуг дазваляе адчуць упэўненасць у сябе, сваіх сілах, дае матывацыю да далейшых здзяйсненняў.

Удзел у канферэнцыях — гэта новы вопыт, велізарным плюсам якога з'яўляецца сустрэча з людзьмі з падобнымі інтарэсамі, што не можа не натхняць. Гэта зносіны, абмен ідэямі, узбагачэнне новымі культурнымі традыцыямі.

У заключэнне ўспамінаюцца словы С. І. Вавілава: «Калі чалавек дасягае якой-небудзь вяршыні, з яе адкрываецца шырокая перспектыва далейшага шляху да новых вяршыняў, адкрываюцца новыя дарогі, па якіх чалавек пойдзе далей». Таму хачу пажадаць вам: імкніцеся да новых вяршыняў!

Іван Лаўрыеня, 11 клас,
гімназія №1 г. Слуцка

Як пераадолець страх публічных выступаў?

Анастасія Жыбко, навучэнка 11 «А» класа, пабывала на рэспубліканскім тэлевізійным праекце «Я ведаю». Яна паказала выдатны вынік, дайшоўшы да трэцяга тура супергульні.

— *Як ты трапіла на праграму?*

— Усё пачалося з таго, што мая настаўніца гісторыі Марыя Юр'еўна Шыловіч прапанавала мне прайсці адборачны тэст у «Я ведаю». Мне і самой было цікава даведацца, як спраўлюся, таму пагадзілася. Пытанні былі досыць складаныя, па абсалютна розных прадметах: матэматыцы, хіміі і іншых. Я верыла ў свае сілы, але ўсё роўна здзівілася, калі даведлася, што еду на саму праграму.

— *Якая атмасфера была на праекце?*

— Вельмі дружалюбная. Усе адзін аднаго падтрымлівалі, размаўлялі. Канкурэнцыя пачала праяўляцца ў пачатку гульні — гэта зразумела, бо ніхто не любіць прайграваць. Калі быць вельмі сумленнай, то я ехала на гульню пазнаёміцца з новымі цікавымі людзьмі і атрымаць новы вопыт, і гэта ў мяне атрымалася.

— *Ці дапамагла табе справіцца з хваляваннем прысутнасць у студыі тваёй класнай кіраўніцы Людмілы Іванаўны Губановіч?*

— Нават той факт, што яна мяне слухала ды ўскладала надзеі, надаваў мне ўпэўненасці. І хоць Людміла Іванаўна была ў іншым памяшканні, стваралася адчуванне, быццам яна стаіць побач і падказвае правільныя адказы, бо я ведала, што яна заўзее за мяне.

— *Як цябе падтрымлівалі сям'я і сябры?*

— З усіх маіх знаёмых я распавя-

ла, што еду на прадачу, толькі сяброўкам — не лічыла, што гэта варта распавядаць усім запар. На самай справе ніхто з майго кола зносіў раней не чуў пра такую праграму. Усе чакалі выпуск — было вельмі цікава паглядзець на мяне на галоўным тэлеканале краіны. І толькі пасля сямейнага прагляду бацькі зразумелі, дзе я ўсё ж такі пабывала.

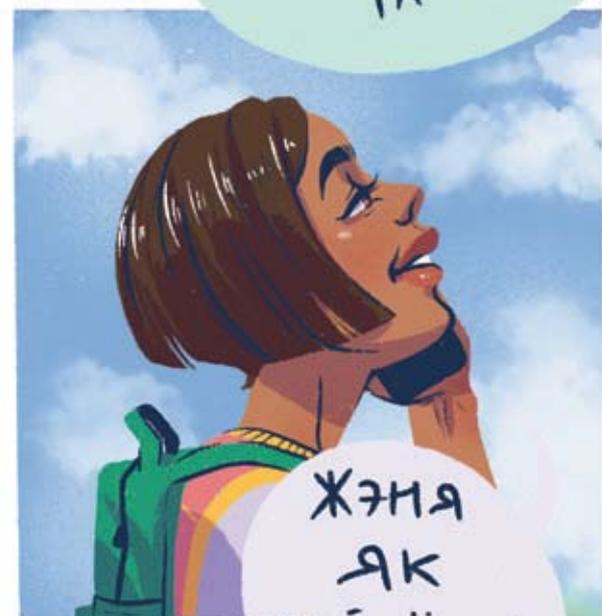
— *Якія складанасці ты пераадолела падчас запісу выпуску?*

— Вырашыла абуць туфлі з высокімі абцасамі, але з-за слядкоў яны зляталі. А на самым пачатку шоу трэба было на камеру прайсціся разам з настаўнікам. І мы пераздымалі гэты момант чатыры разы: то ў мяне зляталі туфлі, то я занадта павольна ішла. Было няёмка, але з кім не бывае.

— *Што ты вынесла для сябе пасля ўдзелу ў «Я ведаю»?*

— Я пераадолела страх публічных выступаў. Таксама першы раз у жыцці пабывала на галоўным канале краіны, мяне паказалі ў эфіры на ўсю Беларусь. І я была вельмі рада прадстаўляць нашу школу на праекце такога ўзроўню.

Варвара Цыуля, 10 клас,
гімназія №1 г. Слуцка

ДЗЯКУЙ ВАМ!
ШТО БЫ Я
РАБІЇ БЕЗ
ВАС!

ХА-ХА,
СПАЇ БЫ!

Да грошай!

Дачны дом пакуль толькі будавалі. Гэта была скрынка з бела-й цэгля, але ўжо з ганкам, пад дошкі якога зашываліся кацяняты. Кацяняты нічыйныя і адначасова агульныя. Вулічныя, яны былі ласкавыя, і я думаю, што не з-за недахопу любові, а праз голад. Хвасты тырчалі антэнамі, вусы толькі наклёўваліся на пысы, ды і хадзілі маленькія так, што адразу разумеў: усё тутэйшае здаецца ім яшчэ чужым. А магчыма, мяккія, але ўжо гразкія падушачкі лап балелі, як толькі краналіся залітай бетонам дарожкі. Кацяняты былі неспакойныя, нават з прыходам кошки цішэй не рабілася. Наадварот, іх піск сушыў горла. Яны адчувалі, што маці хутка знікне, зноў пакіне іх сам-насам з невядомасцю. Мы заўсё-

ды блыталіся, колькі кацянят хавалася пад ганкам. Яны перасоўваліся разам, нібы сіямскія блізняты, і занадта крычалі, калі нехта спрабаваў іх раздзяліць. Упэўнены яны былі толькі ў сваіх братках.

Мне ішоў адзінаццаты год, але прас-тор дачнай вуліцы, якая была ва ўсіх вуглах бяспечная і пустая ад машын, не здаваўся бяскрайнім. Юнацкі максімалізм, а з ім — прага вялікага і, магчыма, дурнога боўталіся ў галаве і пятках. Сарваны з суседскага дрэва яблык больш не прыносіў задавальнення. А цішыня на дачах стаяла глыбокая. Толькі за нізкімі хатамі і шклян-нымі парнікамі, якія змайстравалі няўмела, але старанна, далёка за ўжо засеяным полем, каля шашэйнай да-рогі з фурамі, шыпела паласа лесу. Яна

была тонкай, трохі што перакрывала неба, і прасвечвалася, шчыра кажучы, як карункавая фіранка. Але шамацела гучна. Здавалася, лісты рупліва церліся, шапталіся пра новы мухамор, які вырас пад сасной, ды абмяркоўвалі хмуры дзень. Зрэдку далёка бухала неба. Гук быў глухі, але ў цішыні дач, што заставаліся маўклівымі асабліва ў імгле, чуўся выразна. Таму нават кацяняты прыціхлі пад ганкам: прыслухваліся. Самае смелае, аднак, высунула лапу на прыступку, не баялася трапіць пад чаравік. Будаўнік-найміт доўга лаяўнеразумнага. Ён сам спужаўся, калі ў апошні момант заўважыў кіпцюры. Добра, што не рухнуў з-за рэзкай змены траекторыі. Мне хацелася выйсці з-пад даху.

Лета набліжалася, але ім пакуль не

пахла. Нават сілуэты буслоў, якія вярнуліся на слуп, здаваліся расчараванымі. Урэшце птушкі стаялі ў гняздзе упэўнена, ведаючы, што пасля дажджу будзе сонейка. У мокрай смуге агіднай імжы беларускі фламінга ледзь круціў галавой.

Фіялетава веласіпед «Стэлс» прытуліўся каля вагона. Вагон даўно знялі з колаў, а мы абжылі падчас будаўніцтва. Веласіпед мне падаравалі на восьмы год, з таго часу садраныя калені пазажывалі. Толькі дзіркі на брыджах не зацягнуліся, а маці пакутаваць з імі адмовілася. Я запхнула лапу кацяня назад пад дошкі і выйшла пад дождж. У спіну мне прыляцела вятроўка, белая і паўпразрыстая. Яна нагадвала бледную скуру нябожчыка, праз якую было відаць кожны ка-

піляр. Куртку гэту малодшая сястра прывезла з Бельгіі, і ўсе брыдзіліся на-сіць яе з-за спецыфічнага паху: французскія парашкі не вымываюцца нашай «хіміяй», яны насычаюць валокны тканіны лепш, чым спірт п'яніцу. Пад дажджлівым небам вятроўка знайшла сваё месца.

Педалі круціліся лёгка, але рэдка, веласіпедны ланцуг перажоўваў метал. Ехаць хутка хацелася, але не атрымлівалася: невялічкія кроплі пырскалі ў твар. Як чарапаха я рухалася па дачнай вуліцы, ухабістай і запыленай нават у дождж, але маляўнічай: агароджа колеру морквы злева і флюгер на чырвоным даху за ім, бярозавы востаў пасярод нічыйнага ўчастка і даўно забыты ваенны вагончык са збітым замком справа. У ямках башлыка збіралася вада. Кроплі праходзілі па краі брыля нібы дражнілі, потым падалі на рукаў і губляліся сярод незлічонай колькасці празрыстых пацерак. Вецер, які іншы раз абуждаўся, здэмуваў іх за спіну.

Маці планавала дом яшчэ да закладкі падмурка. Той бачыўся ёй пад зялёным дахам з шыферу, які б быў абіты лімоннага колеру сайдынгам і з балконнымі дзвярыма замест акна на другім паверсе. Зараз, аднак, яна больш спадзявалася, што дом гэты атрымаецца дабудаваць. Але крызіс не лепшы спадарожнік надзеі. Гэта мы зразумелі на прыкладзе суседзей. Некалі шумнае і амбіцыйнае будаванне заглухла і вось знаходзілася ў немаце прыкладна тры гады. Каля каробкі дома спачатку з'явіліся кусты, потым намеціўся стволік дрэва. Зараз гэта месца выглядае канчаткова закінутым, таму што прырода адваявала сваё: яна прабілася праз камень, праз будаўнічы пясок і цэмент — раслінам нічога не перашкаджае.

А людзей тым часам скоўвала бядно-та, якая наляцела нечакана, нібы фея Карабос на банкет у гонар дня нараджэння юнай прынцэсы.

Канешне, тады, пакуль раз'язджала на фіялетавым веласіпедзе пад дажджом, я думала зусім пра іншае. Можа, уяўляла, што скачу на кабыле, ці хацела ў горад, каб сесці за камп'ютар. «Сімсы» былі модныя, а ў мяне толькі з'явіўся дыск з залатым выданнем.

Пераехаўшы будаўніцтва суседзей, якое заглухла, я наблізілася да буслінага слупа. Яго абыходзілі, амаль прабягалі, а любавалася птушкамі вырашалі здалёк. На траве пад слупом было відаць радыус, у якім хадзілі буслы. Я разважала, як пераехаць балотны перашыек (яго заўсёды размывала ў дождж), што чакаў наперадзе, і зусім забыла пра птушак. Дзень больш нагадваў восеньскі, і прысутнасць буслоў у Беларусі зараз здавалася недарэчнай дурасцю. Думкі пра чарот і балотны бруд перабіў пляскач на галаву. Нечаканы, ён прымусіў кінуць стрыно. Ужо пасля сустрэчы з чужой брамкай прышло ўсведамленне, што гэта быў за пляскач. Да ракі і балота я так і не дабралася. Маці доўга смяялася і жартавала. Яна сказала:

— Гэта каб грошы былі!

Каб былі ці не, але дом мы дабудавалі, нягледзячы на крызіс. Ён, як і планавалі, атрымаўся пад зялёным дахам з лімоннага колеру сайдынгам. Ды дзіўнае акно на другім паверсе таксама на месцы. Дарэчы, вятроўку, якую прывезла сястра, я палюбіла: каб не было башлыка на галаве, кляксу бусла прыйшлося б убіраць з валасоў.

Паліна Каралева

ЗОНА АБСАЛЮТНАЙ ЦІШЫНІ

Зона абсалютнай цішыні,
Дзе цнатлівасцю прырода ўзрушае,
Ладзяць людзі гнёзды для скапы,
І падворлік для сябе жытла чакае.

Ладзяць людзі гнёзды для арлоў,
Дзе вятры не дзьмуць на раздарожжы,
Дзе багаты рыбай вадаём,
Дзе лугі і паляваць ён зможа.

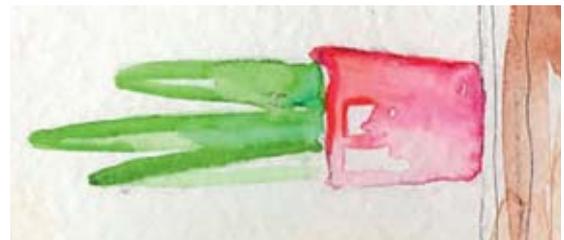
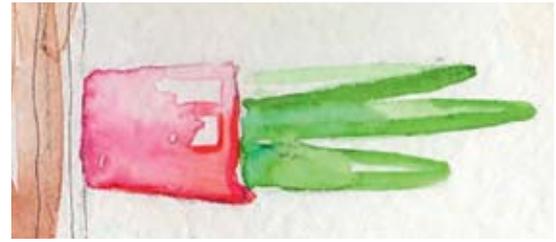
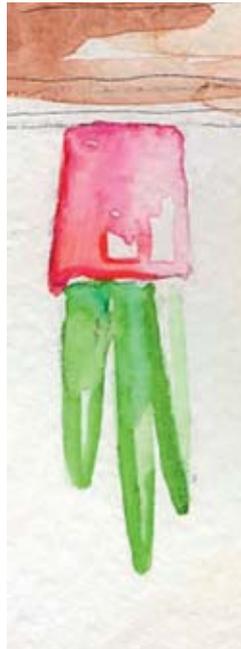
Ладзіць у запаведніку жытло
Птушкам і звярам прыйшла нагода.
А калісь інакш усё было:
Нас саміх ахоўвала прырода.

Як няўмела, неашчадна мы
Разбазарылі яе багацце.
Спахапіліся тады, калі
Пачала прырода нас баяцца.

Сённяя ладзім гнёзды для братоў?
Ці свае памылкі выпраўляем?
Падарунак гэта? Можа, доўг?
Што ўзялі, тое і вяртаем.

Яна Габрусёнак,
7 клас, Клясціцкая дзіцячы сад-сярэдняя
школа імя У. А. Хамчаноўскага
Расонскага раёна

Я кактус

Аўтар ілюстрацый: *Елізавета Салдаценка*

Добры дзень, шаноўнае спадарства. Мяне завуць Зялёны, я кактус. Маё тулаўка сапраўды цёмна-зялёнае, як спелая трава, і ўсё ўтыркана тонкімі ігламі — іх не маюць толькі карэньчыкі. Мне нешта каля васьмі месяцаў ці нават год... Для мяне розніца невялікая — прадавец у маёй краме тлумачыў кліентам, што кактусы жывуць вельмі доўга, нават некалькі дзясяткаў гадоў — мы доўгажыхары сярод кветак як чарапахі сярод звяроў. Я, канешне, маўчу пра старую елку, якой ужо споўнілася нешта каля дзесяці тысяч, але, з погляду на садовыя кветкі і гародніну, век кактуса сапраўды не маленькі.

Я жыву ў пухлым, як я сам, жоўтым гаршочку з нейкай загагулінкай збоку — урэшце я не магу добра яе бацьць. Самая маленькая з маіх людзей,

дзяўчынка Вера, абяцала мне вялікі стракаты гаршчок, калі я вырасту са свайго, але яна не ведае, што я вычарпаў ужо свой ліміт і магу толькі ўсяго і рабіць, што ціха стаяць на падваконні і цікаваць адтуль за навакольнымі дзеямі.

З чаго мне пачаць сваю гісторыю?

Па-першае, сям'я і вялікі дом акром уласнага гаршочка ў мяне былі не заўсёды.

Па-другое, я нават не заўсёды меў сапраўднае імя.

Проста... я расліна. Каб мець імя звычайна трэба быць хаця б маленькай жывёлінай накштальт яшчаркі. На паперцы ў краме, куды мяне прывезлі ў пшчотным узросце, было напісана проста «дэкаратыўны кактус». Гэтыя словы датычыліся мяне і дзясятка іншых зялёных парасткаў у маленькіх тоўстых гаршочках. Так я даведаўся, што я не проста «звычайны», але і дэкаратыўны.

Я амаль не памятаю, што было да паліцы ў сярэдняга размаху рознакаляровай пахучай «Краіне кветак». Калі я быў зусім маленькі, то жыў у

пітомніку, дзе вырошчваюць кактусы, магчыма, для ўсіх «Краін», маленькіх закуткаў і вялікіх маркетаў у нашым краі. Без сумненняў магу сказаць, што ў іншых пакоях і залах сядзелі ў гаршочках самыя розныя іншыя кветкі акром нас, зялёных калючак. З размоў людзей я часам чуў, што на восень будзе шмат руж ці што новых вяргінь вырасла мала, але ніколі не бачыў іх, не ведаў іх памеры, колер, форму домікаў-гаршчкоў... Упершыню іншыя кветкі я ўбачыў толькі перад перасадкай у новую машыну па дарозе з пітомніка. Далёка-далёка ў полі раслі малыя сланечнікі сярод зялёнай сакавітай травы, якой не было гэтак шмат больш нідзе, нават сярод гарадскіх алей. Мяне здзівіла тое, што яны жылі самі па сабе: у месцы майго нараджэння не было раслін без гаршчкоў, хаця б агульных. Самым жа адметным у сланечніках былі пялёсткі. Жоўтыя як сонейкі. Пасля я бачыў на працягу дзён дзясяткі чырвоных, блакітных і ружавата-белых пяшчотных пялёсткаў, але гэтыя малыя першымі паказалі мне прыгажосць сваёй стракатай, казачнай і зусім далёкай ад мяне краіны.

Так я даведаўся, што ёсць на свеце расліны, зусім не падобныя на кактусы. На выхадзе з вялікага грузавіка на ўскрайку бясконцага поля сланечнікі здаваліся мне амаль дзівоснымі істотамі са старажытных казак.

Але ўсяго праз пару гадзін наша новая машына даехала да крамы, і там я згубіўся сярод кветак самых разнастайных відаў і колераў, сярод дзівосных дамкоў і зусім экзатычных часам форм.

У іх рознакаляровым таварыстве я ўпершыню адчуў сябе няёмка.

У які б кут я ні зазірнуў, на якую б кветку ні паглядзеў, я заўважаў новыя і новыя цуды. Жоўтыя герберы нагадвалі сланечнікі з поля, алоэ было больш падобна да кактуса, але ў выглядзе плямістага язычка з мяккімі шыпамі па баках. Вяргіні прынеслі мне разуменне таго, чаму людзі так хваляваліся пра ўраджай прыгожых кветак, а хрызантэмы пры ўсёй знешняй неахайнасці здаваліся сапраўднымі паннамі ў белым, што няўпэўнена выйшлі на першы вялікі баль.

Самыя вострыя калючкі ў краме былі ў ружы, але і такіх пяшчотных пахучых кветак больш ні ў каго не было.

Побач са стройнымі і святочна апранутымі раслінамі я выглядаў надта ж сціпла: сцяблінка была зусім караченькай і пухлай, а замест лісткаў з гладкай зялёнай скуры тырчалі адны толькі калючкі.

Празмерная колкасць насамрэч з'яўляецца для расліны значна меншай праблемай, чым для чалавека, але ў маім дасье была яшчэ адна дэталёвая, якая не давала мне спакою. Я ніколі не бачыў, каб кактусы пітомніка квітнелі. Няўжо і не былі здольныя? Я спужаўся таго, што ніколі не заквітнею, ніколі не буду ў гэтым роўны нават з самай простаю з палявых кветак...

У самы першы дзень я спрабаваў суцэшыць сябе тым, што да крамы мы былі зусім маленькія, і для пахучай казачнай квецені нам проста не ставала соку ў карэньчыках. Што, без усялякага сумнення, я хутка дакладна ўжо пасталею, можа, нават крыху падрасту і тады пераўзыду палову «Краіны» сваім рознакаляровым выглядам.

Але час ішоў, а я не квітнеў. Я, дарэчы, вырас на нейкі сантыметр у новым грунце з падкормкай, але на гэтым маё пераўвасабленне скончылася, так і не паспеўшы пачацца.

Дзень за днём прайшоў месяц, а сярод дзясяткаў калючак не вырасла аніводнага пясцічка.

Калі я ўжо зусім страціў надзею заквітнець, у краму прыйшла новая дзяўчына, каб рабіць з адзіночых кветак букеткі і вялікія букеты. Я запамніў назву гэтай з'явы — фларыст.

Слова, ад якога веяла нечым нязведаным і вельмі блізкім да майго сённяшняга існавання, як ад слоў першых людзей у маім жыцці.

Імя самой дзяўчыны было простае і прыгожае — Ружа. Зусім як кароткая назва кветкі з аксамітнымі пясцічкамі і самымі-самымі вострымі шыпамі.

Сама Ружа была больш падобная да алоэ ці да вялікіх садовых рамонаў — яна не выдзялялася б сярод усіх дзяўчын у краме, калі б не насіла спецыяльную камізэльку, але яе няхітры

выгляд нібыта прымушаў убачыць у ёй нешта большае.

Так, фларыстка была добрай і спакойнай, але не толькі — шэрыя прамяністыя вочы і кароткі рыжаваты хвост таксама знайшлі б месца ў сэрцы таго, хто здольны разгледзець і палюбіць простую дзявочую фігурку і дзікія бялявыя пясцічкі.

Новая знаёмая кожны дзень заглядвалася на яркіх і стракатых, нібы півоні, дзяўчат, што хадзілі па калідорчыках крамы ў пошуках падарунка знаёмым альбо новага жыхара на падзаконне.

І чаго ёй у самой сабе не ставала? Канешне, я сам не магу звыкнуцца са сваёй зялёнасцю, але яна, такая цудоўная...

Аднойчы ў краму зайшлі хлопец з дзяўчынай, такія ж цудоўныя, як мая фларыстка, такія ж прыгожыя, як кветкі на паліцы... і яны таксама прыйшлі сюды ў пошуках прыгожага букета.

Хлопец хацеў зрабіць падарунак дзяўчыне. Дзяўчыне хацелася зрабіць іх дамок утульным.

Падчас пошукаў маладыя набрылі на стэлаж з кактусаў і спыніліся.

Адзін з маіх малодшых браткоў цяпер заставаўся з гэтай сям'ёй: яны вырашылі, што кактус досыць прыгожы, досыць экзатычны і жыць будзе доўга, красуючыся на кухоннай паліцы.

Ледзь не ўпершыню я ўбачыў людзей, якія гатовыя былі палюбіць кактус зялёным і калючым.

«Ну што, Зялёны, — усміхнулася ў мой бок хвастатая фларыстка, калі малы кактус ужо панеслі дадому. — Аднойчы і твой час настане, хутка ўжо, ты ж і так нямала часу тут стаіш».

Можа...

«Магчыма, і я не такая ўжо нудная ды калючая, як думала раней...».

«Ды што ты, не ведала? Ты ж цудоў-

ней за мяне і нават за ўсе кветкі!».

Я хацеў бы сказаць гэта Ружы, але яна не пачуе кактус. Ды і што там — дзяўчына сама ўжо ўсё зразумела.

Так адзін зялёны кактус дапамог нашай цудоўнай фларыстцы зразумець сябе...

Так я атрымаў сваё сапраўднае імя — Зялёны. Магчыма, гэта найлепшае імя для зялёнага кактуса.

За мной прыйшлі на пяты дзень, калі Ружа ўжо знайшла сабе адпаведную хвосціку і вачам сукенку і прыгожа ўсміхалася. У «Краіну» прыйшлі мама і тата з маленькай Верай на яе дзень народзінаў. Дзяўчынцы прапаноўвалі і пышныя півоні, і малючкія маргарыткі ў вялізным гаршчку з вушамі, але яна прыбегла да мяне.

— Глядзі, глядзіце, які зялёны!

Я і сапраўды быў крыху зелянейшым за іншыя кактусы, смарагдавым сярод салатных.

Ружа ізноў усміхнулася, дзяўчо заўсміхалася яшчэ больш, што казаць пра бацькоў.

Так у мяне з'явіліся і свае людзі, бо праз колькі хвілін мой гаршочак завярнулі ў хрусткую паперу і занеслі ў машыну. Я ехаў дадому, зажаты ў дзіцячай далоньцы.

На гэтым мая гісторыя падыходзіць да канца.

...

Вера выбегла з веранды ў пакой, размахваючы рукамі.

— Маам, татусь!

— Што здарылася?

— Гэта што, у кактуса ёсць свой дзень народзінаў, як у мяне і ў вас?

Усе разам вырашылі, што кактус таксама некалі нарадзіўся ці, хутчэй, праклюнуўся з зярнятка, але калі дакладна, ніхто не ведаў.

Хутчэй за ўсё якраз год таму.

Вера ўжо ведала, што падарыць

сябру замест вялікага гаршчка, да якога кактусік так і не дарос.

— Зараз. Я прыдумала... Тая дзяўчына ў краме казалася, што можна яго зваць Зялёным, але гэта ж не зусім сапраўднае імя. Цяпер ведаю, як яго назваць.

— Зялёны, цяпер ты будзеш Зоркай. Твая кветачка, калі распусціцца, будзе зусім як жоўтая зорачка.

«Сапраўднае імя. Маё імя? Мая кветка?».

Кактус стаяў на падваконні, здзіўлены і рады свайму падарунку.

У яго было імя, была кветка, і нават лепей — у яго была свая сям'я, якая любіла яго нават такім калючым.

Елізавета Салдаценка

Мніхі з абваранкаў, трывога і вясёлка над горадам

Алена Масла

Пані Лора расхінула фіранкі і ўпусціла ў пакой святло новага дня. Сонечныя зайчыкі гарэзліва заскакалі па тварах Кунюсі і Янюсі.

— Прачынайцеся, час снедаць, — ціхенька, каб са сну не напалохаць, пабудзіла дзяўчатак пані Лора.

— Ой, а можна яшчэ хвілінку падрамаць?! — заварушыліся яны і ўкрыліся коўдрай з галавой.

— Ды спіце на здароўе, я тады адна на куплі! Увечары пан Мядзіс абяцаў да нас завітаць, трэба прыдумаць, што гатаваць і з чаго.

От хітруха пані Лора! Дзяўчаткі пасля яе слоў падхапіліся без лішніх угавораў і хуценька апрануліся. Пакуль яны ўмываліся, гаспадыня паставіла на стол міску з духмянымі сырнікамі, кубачкі і запарыла гарбату.

Тым часам з лазенкі даляталі гукі тузаніны і спрэчкі: «... ружовае мыла... бубашкі з макама... дай панюхаць... хвархулькі... не, лепей кракеткі... жоўценькая шчотачка... мая харашэйшая...».

— Кунюся, Янюся, вы зноў за сваё? Што дзеліце? — падала голас пані Лора.

— Гэта ўсё Кунюся! Я ёй кажу: давай пану Мядзісу спячом бубашкі з макама, а яна кажа, што хвархулькі лепей! Тады кажу: давай прыгатуем кракеткі

з бульбы, а яна мне — не, будзем гатаваць англійскі суп з лімонама...

— Ой, Янюся! Раскрычалася як абаранніца на кірмашы ў Смаргонях! — надзьмулася Кунюся, счапіўшы перад сабой рукі.

Пані Лора перапыніла іх.

— Досыць спрэчак, сарокі! Хуценька застол! Выісапраўды падобныя да крыклівых абаранніц! Мабыць, спатыкаліся з імі, — усміхнулася пані Лора, назіраючы, як хутка знікаюць з талеркі сырнікі, палітыя смятанай.

— Так! Мы на кірмашы іх часта бачылі!

— Ага, пекары напякуць абаранкаў — і вялікіх, і малых — абаранніцы пачэпяць іх на шыю, бы пацеркі, і ходзяць...

— І гучна крычаць: «Абваранкі, абваранкі, каму абваранкі?».

— Ну, чаму абваранкі, гэта я ведаю, — заўважыла пані Лора. — Скручанья ў колца кавалачкі цеста спачатку апускаюць у вар, каб яны крыху абВАРЫліся, і толькі тады запякаюць у печы. Дарэчы, Смаргонь — радзіма абВАРАНКАЎ: менавіта тут прыдумалі жгуток заварнога (абваранага) цеста закручваць колцам і запякаць. Вось вам і абВАРАНкі!

— Яны такія смачныя! — зноў наперабой загаварылі дзяўчаткі.

— А яшчэ з іх можна гатаваць мніхі!

— Ой, пані Лора, а давайце мы прыгатуем іх для пана Мядззіса!

— Янюся, але дзе ты бачыш печ? — спыніла сяброўку Кунюся. — Як мы напячом абваранкаў? Забылася, што мы не ў маёнтку?

— І праўда... Пані Лора, а ці ёсць у вашым горадзе кірмаш? Абваранкі там прадаюцца? Яшчэ патрэбныя фруктовы сок або варэнне, вяршковае масла або алей, цукровая пудра і цынамон. Можна ўсё пазнаходзіць?

— Кірмаш ёсць, і нават не адзін! Але за абаранкамі — яны ў нас зараз завуцца сушкамі — ды іншымі патрэбнымі прадуктамі мы выправімся ў краму, — супакоіла дзяўчатак пані Лора. — Там усяго поўна!

Кухарчыкі ажно заскакалі ад радасці. Хуценька дамакалі сырнікі ў смятану і выбеглі з хаты. Пані Лора зноў выклікала таксоўку, і ў хуткім часе кампанія высаджылася ля вялікай крамы.

У залітых святлом залях людзей было як пчол у вуллі. Як не падобная была гэта крама да тых гандлёвых радоў, якія дзяўчаткі бачылі ў мястэчку: яны ўтвараліся з маленькіх крамак, злучаных паміж сабой, і часта займалі ўсю плошчу ў цэнтры. У кожнай крамцы быў свой гаспадар, які не толькі гандляваў, але і жыў там са сваёй

сям'ёй. Кожная такая крама мела два паверхі. На першым паверсе гандлявалі, а на другім жылі. Ад вуліцы быў уваход для пакупнікоў, а ў двары знаходзіўся склад для тавараў.

Крама, у якой цяпер блукалі Кухарчыкі, была памерам большая за самую вялікую гандлёвую плошчу, якую ім даводзілася бачыць! Пані Лора хутка пераходзіла ад паліцы да паліцы, збіраючы прадукты, а дзяўчаткі віліся за ёй бы атласныя стужкі на ветры — баяліся згубіцца ў натоўпе.

І раптам!!!

— Янюся, ты толькі глянь! — ускрыкнула Кунюся.

— Ай-ёй! — вохкнула Янюся, і дзяўчаткі як укапаныя застылі перад паліцамі з цукеркамі.

— Дзяўчаткі, што такое? — на вокліч паспяшалася пані Лора.

— Як такое можа быць? Гэтае смакочце ў нас трымаюць толькі ў «прыёмнай аптэчцы» — разам з чаем, кавай, какавай, цукрам, шакаладам, наліўкамі і лікёрамі, — прашаптала Кунюся.

— А ключ ад яе мае толькі гаспадыня, — дадала Янюся. — А тут хіба цукеркі для ўсіх? Пані Лора, вы і з гэтых паліц вольная браць, што захочаце?

— Ну так, — засмяялася пані Лора,

— абы грошы былі! Зараз, пятушкі, вазьму для вас салодзенькага!

І пані Лора дазволіла дзяўчаткам абраць цукеркі на свой густ. Хто іх ведае, каторыя смачнейшыя — Янюся з Кунюсяй абіралі цукеркі па абгортках. Ледзь трывалі, каб не паспытаць, але пані Лора строга загадала чакаць, пакуль разлічыцца.

— Эх, жывуць жа людзі! — захопле на ўздыхалі дзяўчаткі.

— Цукеркі даўней былі вельмі дарагім прадуктам, дзіва што іх трымалі пад замком. Але ж, мілыя, паўтара стагоддзі мінула, бачыце, як свет памяняўся, — прыгаворвала пані Лора, спрытна выкладаючы тавары на касе. Як толькі яна разлічылася — адразу ж падала пакуначкі дзяўчаткам.

Яны спрытна зашамацелі абгорткамі. Цукеркі знікалі з маланкавай хуткасцю, а дзяўчаткі і спыняцца не думалі.

— От бачыце, як у нас хораша, — хітранька змружыла вочы пані Лора. — Цукерак поўна! Мо заставайцеся? Будзеце ласаватца — навошта вам у свой час вяртацца?

Кухарчкі ажно папярхнуліся, нібы цукеркі ім ў губе сталі расці.

— Ну вы і сказалі, — абедзьве хуценька згарнулі пакуначкі з рэшткамі цукерак і падалі пані Лоры. — Лепш без прысмакаў, але дамоў!

У дзяўчатак ажно слёзы на вочы нагарнуліся.

— Разумніцы, хвалю, — усцешылася пані Лора. — Родны дом на цукеркі мяняць — апошняя справа! Паспяшаемся, сёння акурат чацвёртая страва з дванаццаці. Вы яшчэ на крок бліжэй да дому будзеце. Прыгатуем — пан Войт адчыніць патаемныя дзверцы часу, пусціць вас дамоў! — і кампанія высыпала на вуліцу з торбамі, у якіх чаго толькі не было — і сушкі-аб-

варанкі, і сок, і сметанковае масла, і цынамон, і цукеркі, і цукровая пудра...

Тут адбылася прыгода. Янюся, аглядаючы мінакоў, так круціла галавой на бакі, што не размінулася з адным і зачাপілася за яго сваёй торбай. Торба трэснула, пакупкі рассыпаліся. Мінак ўскрыкнуў, дзяўчынка ледзь не загаласіла, і толькі пані Лора радасна пляснула ў ладкі:

— Ой, пане Яраш!

Вось ужо і высокі вусач прыязна смяецца, а ў Янюсі слёзкі самі сабой высахлі: ніхто ж не сварыцца! Разам пазбіралі рассыпанае. Усё загорнутае, нічога не папсавалася.

— А цяпер знаёмцеся: гэта пан Яраш, наш музыка, гісторык, экскурсавод, мой даўні прыяцель, — сказала пані Лора і патлумачыла: — Экскурсавод — гэта такі адмысловец, які шмат чаго ведае і ўмее пра гэта расказаць. Вось, да прыкладу, пра наш Мінск, які даўней зваўся Менскам! Ці так, пане Яраш?

— Усё так, мілая пані Лора, усё так, — заўсміхаўся чалавек.

— Толькі вось скажыце, пане Яраш, куды вы на злом галавы ляцелі, што на нас наскочылі? — пачала ўдаваць строгасць пані Лора.

Па твары Яраша нібы цень прабег. Але ён прагнаў яго ўсмешкаю.

— Пасля, пані Лора! Лепш скажыце, што з вамі за паненачкі? Як ладна ўбрания!

— Гэта кухарчыкі з кухні пана Радзівіла, госці з XIX стагоддзя, — зашаптала пані Лора і ўтаропілася на Яраша: што скажа?

— Ну, калі з кухні пана Радзівіла, то мусяць ведаць, якую страву наймацней любіла наша шляхта, — і вусам не павёў пан Яраш. Як і пані Мышковіч, розыгрышы ён любіў і заўжды гатовы быў іх ці падтрымаць, ці сам зладзіць.

— Калі ласка! — ажывіліся Янюся з Кунюсяй. — Страў такіх шмат! Мо пан хоча пачуць пра ласіныя губы з падліўкай? Ці пра начыняных перапёллак? Ці пра чорную гусь?

На словах пра чорную гусь Яраш вырачыў вочы, але далікатна ўдакладніў:

— Выбачаюся, а паненкі могуць чорную гусь прыгатаваць?

— Ну, да гусі нас яшчэ не падпускалі, гэта страва не з простых, а мы пакуль толькі кухцікі ў пана Кухара... — пачала тлумачыць Кунюся, але Янюся захікала і перабіла яе:

— А можа, пан Кухар проста баіцца, што ў нас лепш атрымаецца і яснавяльможнае панства не яго, а нас хваліць будзе!

— Але мы бачылі, як яе гатуюць, і здольныя паўтарыць! — затрашчалі дзяўчаткі наперабой. — Мёд і воцат мяшаецца з паленай саломаю, засыпаецца перцам з імберцам, пасля гуска абмазваецца гэтым месівам — і становіцца чорнай.

— А што перш — варыць, смажыць ці пячы? — спытала пані Лора.

Дзяўчаткі разгублена пераглянуліся: — А мы не ведаем...

— То ж бо не дараслі з пана Кухара падсмейвацца. — строга заўважыла пані Лора сваім падапечным, і тыя прысаромлена прыціхлі.

Пасля яна ўзяла пад руку Яраша, які стаў слупам, намагаючыся ўсвядоміць пачутае, і лагодна прамовіла:

— Сёння на госці чакаем пана Мялдзіса. Завітай, Яраш, да нас таксама! Пагамонім пра нашыя дзівосы.

Яраш зноў спахмурнеў.

— Дзякуй, пані Лора, пастараюся быць! — рашуча сказаў ён. — Хоць ад сёння няможна быць пэўным ні ў чым.

— А што такое? — перапалохалася пані Лора.

— Б'юць трывогу экскурсаводы, нешта не тое дзеецца на Змеевай гары. Ці не цмок абудзіўся?

— Ай, Яраш! — адмахнула пані Лора, але тварам спалатнела. — Экскурсаводам абы турыстаў да сябе завабіць! Які цмок? Яго слаўны Менеск калісьці зваяваў, каму ведаць, як не табе?

Застылі і Кунюся з Янюсяй.

— Ой, — прашаптала Янюся, — ці не пра гэта бабця Рузалля апавядала?

— Ох! — толькі і прамовіла пані Лора. — Размова перастае быць вулічнай. Пане Яраш, дужа прашу на госці! Пры стане пагамонім.

Гісторыку, экскурсаводу і музыку таямніц і цікавостак заўжды бракуе. Як можна адмовіцца ад запрашэння ў дом, дзе гасцюць таямнічыя кухарчыкі, і прамінуць магчымасць даведацца іх гісторыю.

— Шчыра дзякую, буду! — рашуча сказаў Яраш. — А зараз усё ж рушу на Змееву гару, каб на свае вочы пабачыць, што там дзеецца.

— Пане Яраш, вазьміце нас! — пачалі прасіцца дзяўчаткі. Ім аж пяты гарэлі бегчы за панам Ярашам дапамагаць цмока ваяваць.

— Я вам! — прыкрыкнула на дзяўчатка дагэтуль лагодная пані Лора. — Я павінна вас жывымі і здаровымі ў ваш час да мамак вярнуць! Адвітвайцеся з панам Ярашам — і марш дамоў! Самі ж намовілі мніхі гатаваць!

— О, пра мніхі я чытаў, але паспытаць не даводзілася! — павесялелым голасам сказаў Яраш. Пасля ён пацалаваў у ручку пані Лоры, Кунюсі і Янюсі. Сапраўдны кавалер!

Дзяўчаткі запунсавелі як ружы ў палісадніку. А пана Яраша нібы віхурай падхапіла, з такім імпэтам кінуўся ён у бок Змеевай гары.

— Да сустрэчы, пан Яраш! Да вечара, — закрычалі абедзьве. Яраш азірнуўся і памахаў ім рукой.

У таксоўцы ехалі моўчкі. Кожная думала пра пачутае і перажывала пабачанае. Нарэшце Кунюся шапнула Янюсі:

— Што за дзень! Цукерак паелі! І пан Яраш з намі як з сапраўднымі паненкамі абыходзіўся...

— Я сваёй рукі сённа мыць не буду, — закаціла вочы ўгору Янюся і прыклалася да шчакі далонькай, якую казытнуў вусамі пан Яраш.

— А куды ж ты дзенешся, красачка мая, — падала голас пані Лора, якая чула шэпт. — Не толькі давядзецца ручкі мыць, але гатаваць і на стол накрываць!

Дзяўчаткі весела рассмяліся. Канешне, яны пакрутаюць! Яны будуць старацца, усё майстэрства сваё пакажуць. Каб гасцям усё засмакавала — гэта раз! А два — каб марку трымаць — няхай сабе яны толькі кухарчыкі, але ж — у пана Кухара, Рыгора Багдановіча — дзедка славута-

га Максіма!

Каб не губляць часу, ужо ў дарозе пачалі дамаўляцца, хто што мусіць рабіць па вяртанні. Дзяўчаткі весела шчабяталі.

Толькі што гэта з пані Лорай? Праз акно таксоўкі яна ўстрыжана ўзіралася ў тое, што дзеецца на гарадскіх вулках. Паведамленне Яраша напалохала яе. Згадаўся і паход у музей напярэдадні: што за таямнічае конскае ржанне і пошчак капытоў чулі яны? Апякла трывожная думка: а раптам не толькі кухарчыкі трапілі ў горад праз калідор часу, адамкнёны бронзавым Войтам? Што там усчалася на Замкавай гары? Хутчэй бы вечар: Яраш пэўна нешта ўведае і раскажа.

Але на вулках было спакойна. Горад жыў сваім звычайным жыццём. Толькі раптам адкуль ні вазьміся нацягнула на неба цяжкіх хмар, завіхурыла, сыпануў снег уперамешку з дажджом — давялося нават перачакаць і не адразу выходзіць з машыны, даехаўшы дадому. Пасля раптоўна, як і наляцела, віхура аціхла. З-за хмар зірнула сонейка — і запаліла ў небе вясёлку.

Кунюся з Янюсяй ажно ў ладкі запляскалі: такое хараство!

Пані Лора абзадачана глядзела ў неба: вясёлка вісела акурат над Змеевай гарой.

— Вясёлка ў канцы зімы... Няхай будзе на шчасце! — прашаптала пані Лора. — Няхай бы сабе тыя экскурсаводы і праўда павыдумлялі страхаву толькі дзеля цікавостак турыстам!

Пасля са словамі «Ат, нешта будзе!» яна падхапіла сваю торбу з пакупкамі, дзяўчаткі — свае, і яны разам рушылі дадому спраўляцца.

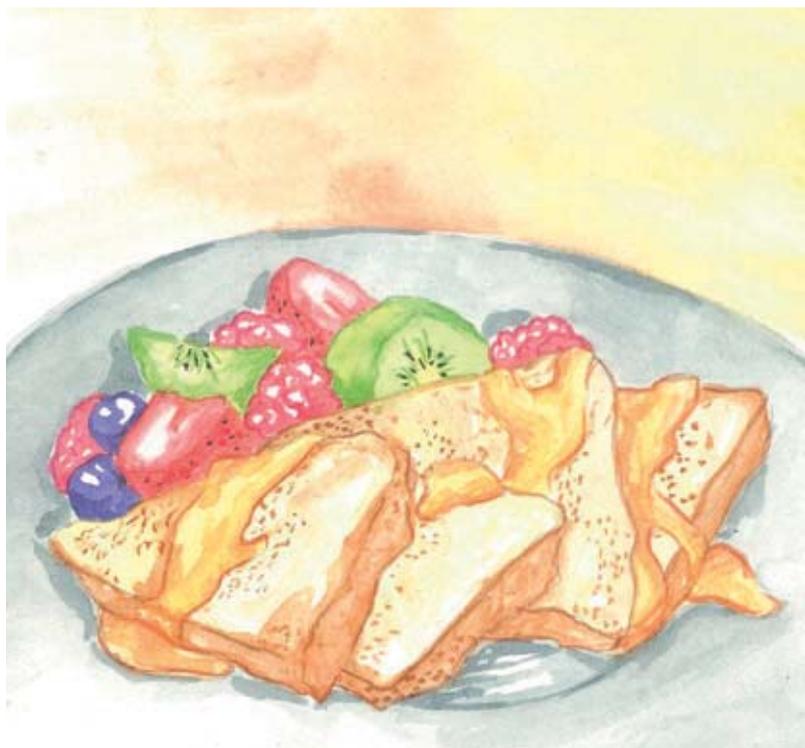
Мніхі (манашкі) з сокам.

Рэцэпт 1

З чаго гатаваць: 1 пачак ванільных сушак, 1 л кісла-салодкага фруктовага соку, 100 г масла, цынамон (карыца), цукровая пудра.

Як гатаваць:

Наліце вішнёвага, парэчкавага або гранатавага соку ў глыбокую місачку. Намачыце ў ёй маленькія або крыху большыя абараначкі так, каб яны добра набрынялі, але не разваліліся. Акуратна выкладзіце абараначкі на патэльнію і смажце ў гарачым масле або алеі з абодвух бакоў, каб утварылася залацістая скарынка. Пры падачы на стол варта прыпудрыць сцямнелыя ад соку манашкі цукрам з карыцай. Калі смажыць на вяршковым масле, будзе смачней. Толькі сачыце, каб не прыгарэлі. Запарце гарбату і ласуйцеся на здароўе!

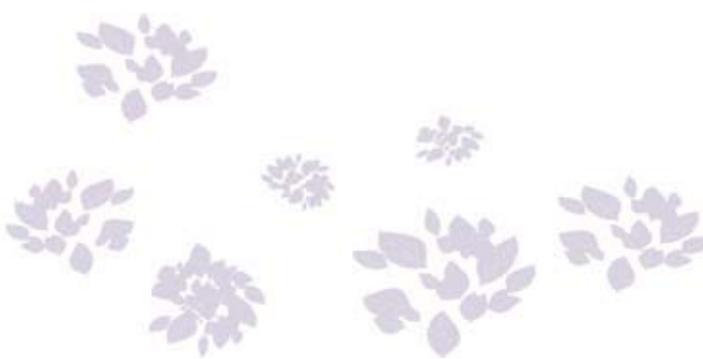

Мніхі.

Рэцэпт 2

Як гатаваць:

Маленькія абараначкі намачыце ў гарачай вадзе так, каб яны добра набрынялі, але не разваліліся. Калі з абаранкаў сцячэ вада, іх трэба трохкі прысаліць і акуратна выкласці на патэльнію. Падрумяньце вялікую лыжку масла і заліце гарачым абараначкі. Цяпер застаецца толькі крыху іх падсмажыць. Самі мніхі можна пасыпаць зверху насеннем кмену або чарнушкі.

бярэзка

Штомесячны грамадска-палітычны
і літаратурна-мастацкі часопіс (для дзяцей
сярэдняга і старэйшага школьнага ўзросту)
Выдаецца са снежня 1924 года
Узнагароджаны ордэнам «Знак Пашаны»

Заснавальнік
Вытворча-выдавецкае рэспубліканскае ўнітарнае прад-
прыемства «Дом прэсы»

Выконваючы абавязкі галоўнага рэдактара:
Валянціна Андрэеўна Красоўская

Рэдакцыйная калегія:
Алесь Бадак, Алесь Дуброўскі, Алесь Карлюкевіч, Уладзімір
Ліпскі, Алена Масла, Людміла Рублеўская, Аляксей Чарота,
Таццяна Швед

Адрас рэдакцыі

Юрыдычны і паштовы адрасы:
Рэспубліка Беларусь, 220013, г. Мінск,
вул. Б. Хмяльніцкага, 10а.
chas.bjarozka@gmail.com
Тэл.: 8 (017) 311-16-07, 8 (017) 311-16-98.

Падпісныя індэксы:
74822 — індывідуальны
74888 — індывідуальны льготны для членаў БРПА
748222 — ведамасны
74879 — ведамасны льготны для ўстаноў адукацыі і культуры

Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі сродку масавай
інфармацыі №210 ад 25.07.2019, выдадзенае
Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь

Выдавец:
Рэспубліканскае ўнітарнае
прадпрыемства «Дом прэсы»
Дырэктар:
Фёдар Пятровіч Караленя

Спецыяльны карэспандэнт:
В. А. Красоўская
Мастацкі рэдактар, камп'ютарная вёрстка:
П. В. Каралева
Стыль-рэдактар:
П. У. Забела
Рэдактар аддзела:
К. А. Сітнік

Падпісана да друку 18.08.2021 г.
Фармат 60×84 1/8. Друк афсетны.
Ум. друк. арк. 3,72. Ул.-выд. арк. 3,42.
Тыраж 492 экз. Заказ ??.

Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства
«БудМедыяПраект»
ЛП № 02330/71 ад 23.01.2014,
вул. В. Харужай, 13/61, 220123, Мінск, Рэспубліка Беларусь
© РУП «Дом прэсы», 2021

- 01 Праектар. Адвечнае лета
- 04 Дайджэст. Сон жніўня
- 07 Дайджэст. Кантэнт па-беларуску
- 09 Гісторыя поспеху. Страшней, чым скачыць з парашутам. Скачок у невядомасць
- 12 З апошняй парты. Батанічная экскурсія з дастаўкай на ўрок
- 14 Школа журналістыкі. Праверка на вытрымку. Як пераадолець страх публічных выступаў?
- 18 Месца. Да грошай!
- 21 Заяўка на Парнас. Вершы
- 22 Заяўка на Парнас. Проза
- 26 Літаратурныя старонкі. Мніхі з абваранкаў, трывога і вясёлка над горадам

Аўтар вокладкі і разварота: Аліна Лабус
byami (byami_art).

Аўтар фотаздымка: Кацярына Ярашэвіч
(e_r_o_s_h_k_a).

Цяпер «Бярэзку» можна набыць анлайн!
Заходзь на belkiosk.by — і любімы часопіс будзе ў
тваім гаджэце!

А для амататараў шоргату паперы пад пальцамі —
ільготная падпіска па індэксе 74888
(індывідуальная) і 74879 (ведамасная).

«Бярэзка» ў сацсетках:

@bjarozka

@bjarozka.mag

ЗА ЯКУЮ ПРЫЧЫНУ?
ЗА * ПЕКНУЮ * ДЗЯУЧЫНУ

Аўтар: Вольга Бабурына (Palunisa)

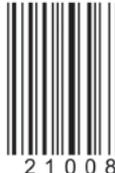

ISSN 0320-7579

9 770320 757007

EAC

21008